

Projekt och aktiviteter där

Maria och Eric Strangells stiftelse för natur- och djurskydd

varit (del-)finansiärer under år 2022

Konstnär Ingeborg Strangell (1915 – 2007) bodde hela livet på gården Sörehill i Lit några mil utanför Östersund. Hon var en känd konstnärsprofil i Jämtland och hade en central position i länets konstliv. Genom sina olika konstuttryck kommenterade hon både politik och samhällets orättvisor, som hon uppfattade det. Hennes konst var orädd och ju längre fram i karriären desto skarpare blev hon. Mycket av hennes konst inspirerades av naturen som alltid var nära. Förutom Jämtland gjorde hon flera resor i grannländernas nordliga delar.

Ingeborg Strangell var en stor skogsägare och hennes allt starkare natur- och djurskyddsintresse resulterade inte sällan i skarpa debatter bl a vid utformningen av skötsel föreskrifterna för naturreservatet Strangellsbodarna som omsluter hennes kära fäbodställe i den gamla kalkgranskogen några mil från hemmet i Lit.

När Ingeborg avled 2007 testamenterade hon stora markarealer till Naturskyddsföreningarna i Jämtland-Härjedalen, Västernorrland, Gävleborg samt Djurens Rätt. Ingeborg Strangells önskan var att kommande generationer ska ”kunna se, uppleva och njuta av en orörd vildmark”. Via stiftelsen förvaltas nu ca 1400 ha skogsmark, lämnad för fri utveckling samt ett större kapital från vars avkastning vi stödjer projekt i Ingeborgs anda.

Totalt har ca 670 000 kr delats ut under år 2022.

Björnskådning

Wild Nordic, Järbo, (Gästrikland) är en verksamhet vars syfte är att få människor att ta del av naturen, lära sig om Sveriges vilda djur samt bli intresserade och medvetna om den svenska floran och faunan. Sedan Wild Nordic startade har minst 3000 gäster berikats med olika upplevelser i form av björnskådning, örnskådning, lavskrikor, orrspel m.m.

Det område, med gömsle inkl övernattningsslafar, där verksamheten bedrivits är nu omgärdat av hyggen och en ganska intensiv jakt. Björnskådningen behöver därför flyttas till en annan plats. Det är samma markägare men på den nya platsen äger de större mark. Istället för 5 hektar är det 25 hektar. På den nya platsen råder även större acceptans samt respekt gentemot denne markägare och därför jagas det i stort sett ingenting där. Resultatet av att flytta björnskådningen leder förhoppningsvis till att framförallt björnarna (men även rävar, grävlingar och andra djur) kommer att leva säkrare utan det ständiga hotet att bli bortkörda från sina hemområden och i värsta fall dödade. Markägarna till båda platserna har i generationer beslutat att ha vissa små skogskiften plus del av större skifte som egna naturreservat, där naturen ska få leva sitt eget liv. Därför känns det ärofyllt att få möjligheten att visa människor att det faktiskt går att äga skog som inte avverkas och samtidigt generera pengar.

Stiftelsen har valt att stödja uppförandet av det nya gömslet. www.wildnordic.se

Naturlära för barn och unga

Vi lever i en tid där mycket av vårt fokus befinner sig "online" samtidigt som de flesta av oss skulle behöva vara mer närvarande "offline" för att öka vårt välbefinnande. Med naturen i fokus finns det oerhört mycket att lära och det kan vi göra tillsammans. Naturen är viktig och vi behöver engagera unga för att lära ut vikten av att ta hand om naturen och varför vi måste göra det. Genom att arrangera olika aktiviteter för barn, ungdomar och familjer vill föreningen Naturfokus försöka väcka ett intresse samt en förståelse för naturen som förhoppningsvis leder till en ökad nyfikenhet. Genom att föreningen har koppling till verksamheten inom Wild Nordic, Järbo, (www.wildnordic.se) med både gömslen för olika djur samt matplatser för fåglar vid olika årstider på året plus samlingslokal, så kan föreningen relativt enkelt anordna aktivitetsdagar. Några av verksamheterna är:

- Skräpplockardag med vildmarksskola och grillning
- En föredragsdag med olika föredragshållare inom djur och natur
- En fladdermusdag med expert kopplad till verksamheten
- Ringmärkning av ugglor/uggleholksbygge med duktig ringmärkare
- Vildmarksdag med några timmar i gömsle för ungdomar, björnskådning med guide
- Fågeldag för ungdomar (tex möta lavskrikor)

Stiftelsen har valt att stödja verksamheten

<https://www.arbetarbladet.se/2022-06-16/naturfokus-vill-vacka-ungas-intresse-for-djur-och-natur--far-stipendium>

Vitryggig hackspett

Birdlife Sverige (Sveriges ornitologiska förening) arbetar via de regionala föreningarna i Norr- och Västerbotten för att skapa bättre överlevnadsmöjligheter för den akut utrotningshotade vitryggiga hackspetten. Av totalt 19 observerade vitryggar i Norrbotten under 2022 är 8 hanar, 7 honor, 2 juvenila (ungarna) och 2 obestämda. Vitryggarna har syns till i Piteå, Luleå, Boden, Kalix, Jokkmokk och Gällivare kommuner. Att få observationer görs i gränskommunerna beror sannolikt på färre aktiva fågelskådare då vitryggarna i Norrbotten antas komma över gränsen från Finland och bör kunna återfinnas även i dessa kommuner.

Stödutfodringsinsatserna fortgår fram till våren.

Inventeringar i lövrika områden av speciell karaktär är viktigt för att få en bättre bild över utbredningen samt att kunna föra dialog med skogsbruket så att avverkningar inte sker där. För detta arbete krävs omfattande resor men också utsatta ljudboxar och för dessa analysprogram.

Stiftelsen har valt att stödja verksamheten i Norr- och Västerbotten via två anslag under året.
<https://nof.nu/projekt/vitrygg/> , <https://vasterbotten.birdlife.se/projekt-vitryggig-hackspett/>

Konsumentpåverkan inom området hållbar livsmedelsproduktion

Djurens Rätt driver ett informations- / påverkansprojekt om effekter av storskalig kycklinguppfödning. Konsumtionen av kyckling är ökande. Så gott som all kyckling som produceras sker i stora industrianläggningar. Soja, med de odlingskonsekvenser som det innebär, är ett huvudfoder med stora negativa effekter på såväl biologisk mångfald som klimat. Djuretiskt är också kycklinguppfödningen generellt under all kritik.

Annonser i TV, sociala medier, papperstidningar ska göras liksom att volontärer vilka ska driva opinionsbildning / upplysning om kycklingproduktionens negativa miljö och etiska effekter.

Stiftelsen har valt att stödja verksamheten

<https://www.djurensratt.se/vad-vi-gor/montera-ned-djurfabrikerna>

Uppförande av fågeltorn

Sikås byaförening (Jämtland) vill uppmuntra och väcka intresse för byn som en plats med ett rikt fågelliv och unika natur. Vi vill bidra till att sprida kunskap gällande biologisk mångfald och vårt unika morfologiska ekosystem här. I framtiden hoppas vi på att fågeltornet med det tillhörande friluftsområdet kommer fungera fortsatt social knypunkt och aktiveras ytterligare genom t ex folkbildning såsom guidade utflykter av olika slag. Fågeltornet besöks flitigt och är därför av säkerhetsskäl i stort behov av att rustas upp; trappan saknar trappsteg och räcket är instabilt. Sedan 2021 är det avspärrat av säkerhetsskäl.

Sikåsvågarna utsågs 2015 till Ramsarområde. Det utgörs av ett stort våtmarksområde med mader, myrar, sumpskog, ett delta och vattendraget Sikåsån. Sikåsån/Storån tillsammans med ett flertal av de angränsande vågarna ingår i EU:s Natura 2000-nätverk och större delen av myrkomplexet ingår i "Myrskyddsplan för Sverige", där landets "oskyddade" våtmarker med de allra högsta naturvärdena listas. Området är kalkpåverkat och har både rikkärr och kalksumpskog. Sikåsvågarna är ett av Jämtlands viktigaste områden för flyttande fåglar enligt Naturvårdsverket.

Stiftelsen har valt att stödja renoveringen av fågeltornet samt bidra till ett mindre offentligt bibliotek i fågeltornet liksom att upprätta informationstavlor gällande områdets biologiska mångfald och ekosystem samt lokala kulturhistoria. <https://www.nyasikasbulletinen.se/Sikasvagarna.html>

"Expedition Ljungan - från havet till Helags"

Sundsvalls Naturskyddsförenings projekt uppmärksammar människor vi når på klimatförändringar, omprövning av vattendomar, skogsbrukets påverkan på vattendragen och rennärigen. Förhoppningsvis på ett konkret sätt eftersom vi ordnar lokala aktiviteter där problemen kan åskådliggöras och kännas närvarande. Innehåll: - En färd längs älven – ger etappdeltagarna ökade kunskaper och känsla för Ljungans natur, både mer orörd som Haverö strömmar och Sölvbacka strömmar, och kraftigt påverkade vatten som spegeldammar, torrlagda älvfåror och vattenmagasin. -

Inlägg i sociala medier med rapporter från färden ger uppmärksamhet och lyfter fram älvens värden, klimatförändringar, hot och möjligheter med omprövning av vattenkraften.

Föreläsningar och guidningar längs vägen lyfter fram många perspektiv på älven – bland annat vattenkraft, skogsbruk, fiske, rennäring – och ger ökade kunskaper till deltagarna i evenemangen. Eftersom det är möjligt att delta i bara föreläsningar och deletapper av färden kommer många fler än de som färdas hela eller större delen av sträckan att få ta del av denna kunskap. - Ett aktivt arbete med att bjuda in närboende ger dem möjlighet att få fördjupade kunskaper och känsla för "sin egen" älv. Projektet möjliggör många olika sätt att delta - vandra, paddla, cykla, lyssna på föreläsning. Etapperna är av olika svårighetsgrad och längd, vilket kommer att tydliggöras i marknadsföringen. Föreläsningarna sker mestadels på lättillgängliga platser för den som har nedsatt rörelseförmåga.

Stiftelsen har valt att stödja projektet som sker i samverkan med Friluftsförbundet

<https://www.friluftsförbundet.se/regioner/mitt/lokalavdelningar/njurunda/expedition-ljungan/> ,
<https://www.fiskejournalen.se/fiskenyheter/expedition-ljungan-hang-med-pa-en-aventyrilig-satsning>

Forskningsresa i naturvårdens utmarker

Naturskyddsföreningen Jämtland Härjedalen arrangerar 2022 *Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker* vilket är en årlig inventering av Sveriges sista oskyddade naturskogar som har gått av stapeln varje år i snart tre decennier. I år kommer vi att besöka skogar kring Fränsta/ Ånge, Västerbottens län. Deltagarna blir 50 personer. Planeringen har gått så långt att boende finns för gruppen och antal platser är fullbokade. Intresset är väldigt stort! På dagtid inventerar vi utvalda skogar och på kvällarna samlas vi för att gå igenom våra fynd, artbestämmer och tar del av föreläsningar. Artkunskaper är inte ett krav, utan vi lär av varandra. Det viktiga är att Forskningsresan är en samlingspunkt för skogs- och naturintresserade som vill vara med och dokumentera hotade oskyddade naturskogar. Sammanställt resultat kommer sedan att tryckas i form av en rapport, artfynd rapporteras in till Artportalen och debattartiklar publiceras i media. Stiftelsen har valt att bidra till Forskningsresans omkostnader

<https://skyddaskogen.se/rapport-fran-forskningsresan-akut-hotade-skogar-i-vasternorrland/>
<https://www.svd.se/a/15ORKQ/aktivisternas-semestervanor-styr-artportalen>

Skogsinventeringar i Jämtlands län

Naturskyddsföreningen Jämtland Härjedalen har en mycket aktiv skogsgrupp med olika arbetsgrupper där de granskar avverkningsanmälningar, inventerar skog och rapporterar in fynd till berörda myndigheter och skogsbolag. Under 2022 drev skogsgruppen totalt 46 st ärenden om tillstånd/anmälan för avverkning. Av dessa har de fått positiva beslut från Skogsstyrelsen eller reservatslöften från länsstyrelsen på cirka en tredjedel. En tredjedel är ännu (mars 2023) inte handlagda av Skogsstyrelsen eller avgjorda i domstol. I den sista tredjedelen ärenden har gruppen ej nått framgång i domstol eller på myndighetsnivå. I några ärenden har markägaren efter våra inventeringar dragit tillbaka sin anmälan. Stiftelsen har valt att stödja skogsgruppens arbete med bl a reseersättningar, utbildningar mm

<https://jamtland.naturskyddsforeningen.se/skogsgruppen-jamtland/>

Naturvårdsarter i fjällnära skog

Deltagare på kursen ska öka sina kunskaper om olika skogstyper i Jämtlands fjällnära skogar, deras typiska naturvårdsarter och vad de berättar om skogens historik och naturvärde. Vidare ska deltagare få inblick i olika roller och yrken man kan syssla med när man skaffat goda kunskaper om skogarnas naturvärden och ekologi. Kursen syftar till att inspirerade att lära sig mer om skogsekologi, skogens arter och hur man tyder skogen under former där fina naturupplevelser, goda möten och samtal varvas med tid till reflektion och att undersöka ett urval arter på djupet. Kursen ger tips på metodik och teknik som underlättar sökande efter naturvårdsarter. Vår förhoppning är att kursen kommer väcka ökat intresse för urskogar och ge mersmak och lust att utforska mer.

Kursen pågick under fem dagar och samlade 13 deltagare från universiteten i Umeå, Östersund, Uppsala och Stockholm och utvärderingen gav mycket positiv respons från deltagarna. Stiftelsen har beslutat att finansiera kursen då den dels etablerar bra kontakter med universiteten samt att det ger engagemang för skogsskydd hos studenter som läser vid universiteten.

<https://jamtland.naturskyddsforeningen.se/kursen-naturvardsarter-for-studenter/>

Orsas sista naturskogar

Naturskyddsföreningen i Orsa genomför just nu en inventering av de sista större oskyddade naturskogarna över 30 hektar som finns kvar i Orsa kommun, inte minst i norra delen i Orsa finnmark där Orsa besparingsskog har mark i såväl Dalarna som Hamra i Gävleborg. (Hamra tillhör dock landskapet Dalarna). Målsättningen är att publicera en inventeringsrapport med över 40 skogar där vi har såväl kartor som bilder samt artlistor. Samtliga större kvarvarande naturskogar har avgränsats på kartor. Rapporten är särskilt viktig eftersom en stor mängd vindkraftverk ska byggas på Orsa besparingsskogs mark i norra Orsa och Ljusdals kommun. Resultatet från rapporten kan ha betydelse för hur denna exploatering genomförs. Strangells bidrar med ersättning till inventerare med specialistkompetens på svampar och insekter. Rapporten trycks och delges politikerna i augusti före riksdagsvalet

https://orsa.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/143/2022/07/Webb_De_sista_skyddsvarda_naturskogarna_i_orsa_23_juni_2022_naturskyddsforeningen_orsa.pdf

Upptäck gammelskogen i Gävleborg

Naturskyddsföreningen i Gävleborg erbjuder en skogskurs i fyra delar. Tanken är att deltagarna själva kan välja om de vill vara med under samtliga utbildningsträffar eller bara enstaka. Samtliga är tänkta att vara kostnadsfria för deltagarna. Innehållet är: 1/ Skogens ekologi, skogsbrukets påverkan, 2/ Om olika begrepp och definitioner inom skog, skogsbruk och naturvård gällande olika skyddsformer och lagstiftning 3/ Skogskurs i fält i södra Gävles skogar – få kunskap i att se skillnad på en naturskog och en produktionsskog. 4/ Skogskurs i fält i Ljusdals skogar – få kunskap i att se skillnad på en naturskog och en produktionsskog. Känna igen några olika rödlistade arter och andra naturvårdsarter som indikerar skogar med höga naturvärden. Stiftelsen stödjer omkostnader för kursen.

<https://gavleborg-lan.naturskyddsforeningen.se/skog-naturvard/>

”Fjällrand - om de krokiga tallarnas land

Natur i Norr ger ut boken "Fjällrand - om de krokiga tallarnas land, vår del av taigan i världsarvet Lapponia" på Votum förlag. Det är en hyllning och en kärleksförklaring till urskogen, en utblick över den världsvida taigan och ett stöd till att omistliga skogsområden ska bevaras. Boken har en bredd med berättelser om marken, växtligheten, djurlivet men också om områdets människor, samiskt liv, nybyggarliv, exploatering och naturskydd. Den ger också tips på hur en besökare kan närma sig tallurskogen i Lapponiaområdet. Boken är lika mycket en lärobok i ekologi, antropologi som bilderbok och "kampskrift". Stiftelsen har valt att stötta utgivningen då den fyller ett viktigt tomrum

<https://strandskatorna.se/strandskate-meny/bokrecensioner/fjallrand-de-krokiga-tallarnas-land/>

Spånger våtmarksområde Bysjön

Hofors naturskyddsförening är aktiva i restaureringen av kommunens bästa fågelsjö, Bysjön. Speciellt viktig är den som rastlokal vår och höst. Det handlar om att restaurera sjön genom att anlägga två häckningsholmar för skrattmåsar och fräsa upp stränder som kan bli lämpliga vadarmarker. På så sätt gynnas fågelfaunan och som en följd av det att antalet besökare kommer att öka. Området är mycket välbesökt, både av närboende och människor som kommer resande från t.ex. Sandviken och Gävle.

Föreningen har en ambition att förbättra tillgängligheten till sjön/våtmarken genom att renovera spången och delvis bygga nytt på de mest utsatta delarna. I tider av bristande allmänna medel blir insatsen ett bra skyltfönster för ideell naturvård.

Området är tillgängligt genom en led med spånger. För närvarande är de delvis i en usel kondition. Översvämningar och mjuk dybotten har gjort att spången delvis sjunkit och de liknar i nuläget en berg- och dalbana. Det medför t.ex. att den inte längre är handikappanpassad, vilket den var tänkt att vara. Den kan också vara riskabel att beträda eftersom den lutar i sidled på flera ställen. Det finns en olycksfallsrisk om spångerna inte repareras. De kan till och med bli förbjudna att beträda.

Stiftelsen har valt att stödja detta projekt.

<https://hofors-torsaker.naturskyddsforeningen.se/bysjon/>

Fågelholkar

Ångermanlands ornitologiska förening arbetar med att utforska och skydda fågelfaunan och värdefull natur i landskapet Ångermanland. Dagens skogsbruk gör det svårt för hålhäckande fåglar att hitta lämpliga boplatser i våra skogar. Flera arter har minskat signifikant, däribland talltita. Även slaguggla och pärluggla, vars antal varierar över åren pga födotillgång, lider brist på naturliga boplatser. Talltitan behöver flerskiktad skog för att trivas, och missgynnas när ytor kalhuggs vilket leder till brist på bl.a. lämpliga murkna högstubbar. Då talltitan har konstaterats ha rätt stora revir spelar även fragmenteringen av skogen en negativ roll. Det kan därför gynna arten att sätta upp holkar i lämpliga områden. Då en av skogsbrukets konsekvenser leder till att det blir allt färre naturliga boplatser för pärluggla finns behov av att hjälpa till med att iordningställa konstgjorda bon, dvs holkar, på lämpliga lokaler. Slagugglan, som är en av de större ugglearterna i våra skogar, är liksom pärlugglan missgynnad av skogsbruket. Alltför liten hänsyn har under senare tid tagits för att behålla lämpliga boplatser för slagugglan. Arten behöver högstubbar eller stora hål i gamla träd. För att på kort sikt gynna slagugglan finns behov av att stödja upp med holkar på lämpliga platser. Stiftelsen stödjer projektet med fler holkar i landskapet

<https://angermanlandsof.se/>

Inhägnad bete Dingersjö

Sundsvalls Naturskyddsförening samarbetar med en djurhållare i Dingersjö. Igenväxning av tidigare betesmarker förfular landskapet och missgynnar den biologiska mångfalden. Genom stängsling och utvidgat bete finns många vinster att göra. Avsikten är att restaurera betesmarken genom försiktig utvidgning av befintliga öppna partier och utglesning i albestånden, där det medvetet skapas nivåer i vegetationen genom att spara små buskar, större buskar, mindre träd och större, äldre träd. Gräset kommer att slå med lie på de områden där det är möjligt, och hålla efter balsaminer och lupiner. Getter är en stor hjälp i restaureringsarbete då de helst betar löv och ris. Genom att kunna alternera mellan två betesmarker kommer djuren vara mer nöjda, låta marken vila mellan betesomgångar och minskar parasittrycket. Stiftelsen stödjer stängslingen.

<https://www.facebook.com/dingersjohanterk>

<https://sundsvallange.naturskyddsforeningen.se/>

Guidning Långängarnas naturreservat

Naturskyddsföreningen Gävles skogsgrupp anordnar en naturstig i Långängarnas naturreservat Sandviken. Under pandemin har de haft banor med informationsblad om fåglar och växtlighet och nu anordnas det med guider på plats som informerar om fauna och flora. Nya informationsblad trycks upp och en del växtplatser märks ut. Självklart sker insatserna i reservatet med länsstyrelsens godkännande. Stiftelsen stödjer aktiviteten

<https://sandviken.naturskyddsforeningen.se/2022/09/06/valkommen-till-langangarnas-naturreservat-sandviken-24-9-2-10/>

Fågelholkar och fågelböcker till skolbarn

Föreningen Omställning Nordanstig fortsätter med det projekt som pågått i två 2 år med syfte att bidra till en ökad mängd holkar i Nordanstigs kommun och ökad kunskap och förståelse för betydelsen av fåglar och biologisk mångfald i vår närhet. Projektet har varit väldigt uppskattat hos både barn, föräldrar och pedagoger inom förskolan och flera återkopplingar har kommit med berättelser om nyfikna barn som sett sin holk bli bebodd. Föreningen Omställning Nordanstig planerar att inom ramen för projektet bygga holkar hos lokalt snickeri i kommunen (Jättendal) och en gång per år (alt. uppdelat på flera tillfällen) dela ut holkar till alla 6 åringar i kommunen. Holkarna kommer följa Naturskyddsföreningens ritningar (som går att finna på deras hemsida) – inriktning kommer vara småfåglar. Utdelningen sker antingen via ett samarbete med förskolorna i kommunen alt. i andra sammanhang/vid evenemang som arrangeras under året i kommunen. En dag för att ge holkar till barnen (105 st) skulle t ex kunna vara dagen för biologisk mångfald varje år, 2022 är det den 22 maj. Ett fint initiativ som stiftelsen fortsätter att stödja.

<https://www.facebook.com/groups/794188230917558>

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=10159157135906276&set=g.794188230917558>

Skogsinventering i Jämtland

Naturskyddsföreningens skogsgrupp i Jämtland - Härjedalen ("skogsgruppen") bildades 2019 och är en arbetsgrupp inom länsförbundet Jämtland – Härjedalen. Gruppen har ca 60 medlemmar som är mer eller mindre aktiva och verkar för bevarandet av norra Sveriges skogar. Verksamheten har under 2020 aktivt bedrivit skogsinventeringar, bevakat avverkningsansökningar, startat upp projektet "Vandra fjällnära 2021", arrangerat kurser om naturvårdsarter, bl a svampar, och i övrigt aktivt verkat för att positivt påverka naturvården och skyddet av Sveriges gammalskogar. Stiftelsen ger stöd till reseersättning för Skogsgruppens medlemmar i samband med inventeringar, boendekostnader i samband med inventeringar, inköp av så kallade "ljudboxar" för att spela in ljud av fåglar i inventeringssyfte samt visst arvode för kursledare / föreläsare

<https://jamtland.naturskyddsforeningen.se/skogsgruppen-jamtland/>

Svampar i skogen

Bollnäs Naturskyddsförening anordnar svampexkursion med professionella guider. Facebookgruppen Svamp-klapp har fått stor betydelse genom att väcka medlemmarnas intresse för naturen. Många blir djupt involverade och söker vidare information och kunskap.

Patrick Björck och Aleks Tudzarovski är nu efterfrågade som guider och föreläsare. Med deras hängivna sätt att förklara hur allt hänger ihop, når de ut till så många. Förutom att de är kunniga på naturvårdsarter så har de kunskaper om matsvampar, vilket lockar fler ut i skogen. Deltagarna kommer att få förklarat för sig hur systemet av djur, växter och svampar som samverkar både över och under jord har betydelse. Stiftelsen stödjer aktiviteten

<https://bollnas.naturskyddsforeningen.se/2022/08/30/valkommen-till-exklusiv-skogsdag-med-svamp-klapp-9-oktober-kl-10-16/>